

BRON 8

Nirha Efendić – Overlevende van de volkerenmoord in Srebrenica, Bosnië

"Ten tijde van de volkerenmoord was ik 15 jaar oud. Toen het Servische leger Srebrenica binnenviel, vluchtten wij naar Potočari, maar de VN-basis was overvol, zodat wij ons in een nabijgelegen fabriek verstopten. Mijn vader en broer vluchtten om zich bij de groep aan te sluiten, maar het lukte ze niet om de anderen die al eerder waren vertrokken in te halen. Later werd mij verteld dat ze door Servische soldaten in de heuvels rond Srebrenica gevangen zijn genomen.

Ondertussen bleven mijn moeder en ik drie dagen lang in de lege fabriek, samen met duizenden andere vrouwen en kinderen. We hadden geen eten en ook geen water. De vierde dag werden we door het Servische leger met bussen en trucks naar vrij grondgebied gebracht. De reis van hooguit een uur duurde maar liefst vier gruwelijke uren, omdat er zo veel vrouwen en kinderen vervoerd moesten worden.

Ik was volkomen uitgeput en had hoge koorts, dus ik had geen flauw benul van wat er allemaal om mij heen gebeurde. Ik herinner me vaag dat ik, toen we aankwamen in het vrije gebied, geschreeuw hoorde uit de rivier, maar ik heb me niet omgedraaid om te zien wat er aan de hand was. Ik wilde alleen maar doorlopen, weg van de chaos, weg van de stank van de dood, die zwaar in de lucht hing. Het geschreeuw van toen hoor ik nog altijd.

Een maand later kregen we bericht over mijn vader. Hij was samen met een aantal andere mannen gevangen gehouden in een hangar in Kravica en later geëxecuteerd. In 2002 is zijn lichaam in een massagraf in Srebrenica geïdentificeerd. We hebben hem in 2004 begraven. Vier jaar geleden kwam er nieuws over mijn broer. Een kwart van zijn stoffelijke resten is teruggevonden in secundaire massagraven. Hij is omgebracht in Zvornik, 19 dagen voor zijn twintigste verjaardag.

Toen het conflict eindigde, was ik zonder meer volwassen. Ons gezin was letterlijk gehalveerd. Ondanks het feit dat mijn vader en broer ons op de gruwelijkst denkbare manier zijn ontnomen, besepte ik dat ik door moest gaan met mijn leven. Mijn moeder schreef mij in op een school in Zagreb, Kroatië en zij vertrok als vluchteling naar Duitsland.

Toen ik mijn middelbare school had afgemaakt, keerde ik samen met mijn moeder terug naar Bosnië. We huurden een flat in Sarajevo tot ik afstudeerde. Daarna verhuisde mijn moeder terug

HUIS VAN DE EUROPESE GESCHIEDENIS

naar Srebrenica. Ik heb altijd geweten dat ze terug zou gaan. Ze gelooft in rechtvaardigheid en ze wilde haar uiterste best doen om terug te krijgen wat van haar was: haar huis. Ik wilde haar heel graag steunen, maar ik koos ervoor zelf een leven in Sarajevo op te bouwen. Ik trouwde, kreeg kinderen en probeerde mijn leven weer op te pakken. Maar de oorlog, en met name de genocide, bleef me achtervolgen. Een dergelijke ervaring laat wonden achter die niet in woorden te vatten zijn. Ik ga nog zo vaak mogelijk terug naar Srebrenica. Niet alleen voor mijn moeder, maar ook voor mezelf. Het helpt me om vrede te vinden met mijn herinneringen aan de chaos van bloedvergieten en andere gruwelen.

Ik bid dat mijn drie kinderen zullen opgroeien tot vriendelijke, tolerante mensen. Ik wil ze leren alert te zijn op alles om hen heen en verstandige beslissingen te nemen. Ooit zal ik ze over mijn verleden vertellen, zodat zij hun eigen geschiedenis leren kennen, maar op dit moment vind ik het belangrijker dat ze een gelukkige, zorgeloze jeugd hebben en dat ze zich veilig voelen in hun eigen huis."

Bron: [Remembering Srebrenica](#)

Het herschrijven van mijn verleden als overlevende van de genocide in Rwanda, Nina Iliza

"Het is bijna weer april.

Mijn Facebookfeed zal binnenkort weer volstromen met berichten van mensen die hun profielfoto vervangen door een foto van het symbool voor de genocide in Rwanda, een brandende kaars, en die hun status updaten met de woorden "never forget". Voor veel mensen is april de maand waarin zij de genocide in Rwanda herdenken: het is de maand waarin zij de mensen die in Rwanda zijn omgebracht eer betonen. Voor mij is april echter een maand als alle andere, waarin ik mijn best doe om verder te leven zonder aan de genocide te denken, maar in april word ik er constant aan herinnerd dat ik datgene wat ik me juist niet wil herinneren, niet mag vergeten.

In 1994 is mijn moeder vermoord. Ik stond naast haar toen zij, met haar armen uitgestrekt naar mij om aan te geven dat ik bij haar hoorde, de soldaten smeekte om haar te sparen en barmhartigheid te tonen. We zijn nu twintig jaar verder, maar dat zijn de herinnering aan en het beeld van mijn moeder die mij het helderst voor de geest staan. Na twintig jaar kan ik het nog altijd niet accepteren. Als ik mezelf dwing terug te gaan naar dat moment word ik weer dat kleine meisje dat weggeduwd wordt van haar smekende moeder. Ik heb zoveel verloren in de maand april. Mijn broer werd dezelfde dag vermoord als mijn moeder, en ook mijn grootouders en andere familieleden kwamen om. Dus als ik de woorden "never forget" hoor, dan denk ik: "hoe zou ik dat ooit kunnen?"

Ik heb altijd het gevoel gehad dat april de maand is waarin mensen hun medeleven met me willen tonen, om alles wat ik het hele jaar moet doormaken. Komende maand zul je weer vaker horen over films als Hotel Rwanda en Sometimes in April. Rwanda wordt weer vaker gegoogeld, en een maand lang zal er weer vaker gesproken worden over het land van de duizend heuvels. Ik ben jaloers op iedereen die gewoon 30 dagen kan deelnemen aan de herdenking van de genocide en die eraan herinnerd moet worden "nooit meer te vergeten". Ik ben jaloers op de mensen die moeten opzoeken wat er ook alweer is gebeurd. Ik ben jaloers op iedereen die de overige 11 maanden van het jaar niet voortdurend aan de genocide hoeft te denken. Na twintig jaar vind ik het nog altijd

HUIS VAN DE EUROPESE GESCHIEDENIS

moeilijk om een herdenking bij te wonen, en het posten of zelfs maar zeggen van de woorden "never forget" is voor mij iets volkomen absurds, want de herinnering is nog altijd schrijnend.

Maar ik heb geleerd dat het onder ogen zien van de waarheid de eerste stap is op weg naar acceptatie. Het twintig jaar lang verborgen houden van mijn verdriet heeft me niets opgeleverd. Het verdriet uit mijn verleden moet niet ook het verdriet van mijn toekomst worden. Voor mij was het nodig mijn verleden te herschrijven zodat mijn huidige ik kan genezen. Ik heb besloten om het verlies van mijn moeder te herschrijven en om te zetten in hoop voor mijzelf en voor mijn land (...)."

Bron: [Nina Iliza, Huffington Post, 23.03.2014](#)

